

Katarzyna GARWOL

---

*Dr, Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Matematyczno-Przyrodniczy, Katedra Informatyki, ul. Pigonia 1,
35-310 Rzeszów; e-mail: kgarwol@ur.edu.pl*

ROLA MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH W EDUKACJI – STAN OBECNY I PERSPEKTYWY ROZWOJU

ROLE OF SOCIAL MEDIA IN EDUCATION – PRESENT STATE AND THE PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT

Słowa kluczowe: media społecznościowe, Internet, edukacja.

Keywords: social media, Internet, education.

Streszczenie

Artykuł omawia rolę mediów społecznościowych w edukacji. Po krótkim opisie historii rozwoju portali społecznościowych w Polsce i w Europie następuje przegląd badań na temat roli mediów społecznościowych w procesie nauczania oraz omówienie badań własnych autora.

Summary

Article describes the role of social media in education. After short description of the development of social services in Poland and in Europe the follows the review of research concerning the subject of role of social media in the education process and description of own research.

Wprowadzenie

Media społecznościowe w początkowej fazie swojego istnienia były tworzone głównie z myślą o rozrywce i ułatwieniu komunikacji międzyludzkiej. Z czasem ich funkcje znacząco się wzbogaciły i obecnie oprócz pierwotnych założeń spełniają również istotną rolę w marketingu, polityce oraz w edukacji. Dobrze wykorzystywane mogą znacząco wzbogacić proces nauczania poprzez podniesienie poziomu atrakcyjności przekazu i różnorodności środków dydaktycznych. Z drugiej strony szeroki dostęp do nie zawsze rzetelnej informacji w tego rodzaju mediach, może negatywnie wpływać na jakość wiedzy odbiorcy. Niniejszy artykuł jest próbą analizy roli mediów społecznościowych w edukacji oraz próbą zidentyfikowania skali ich wykorzystywania w procesie nauczania we współczesnej szkole.

Historia rozwoju mediów społecznościowych

Pierwszy raz Internet do komunikacji wykorzystano w roku 1971, kiedy to Ray Tomilson wysłał pierwszego e-maila. W latach 1978–1979 powstały pierwsze grupy dyskusyjne, które służyły do dzielenia się ciekawymi artykułami i spostrzeżeniami. Początkiem lat 90. XX wieku pojawił się pierwszy czat IRC. W roku 1995 stworzono w USA serwis Classmates.com, który służył do odnajdywania dawnych znajomych ze szkoły. Dziesięć lat później jego odpowiednik powstał w Polsce i nosił nazwę Nasza-Klasa. Pierwszy serwis społecznościowy z prawdziwego zdarzenia powstał w 1997 i nosił nazwę SixDegrees.com. Nazwa portalu (Sześć Stopni Oddalenia) nawiązywała do teorii, że każdy człowiek jest połączony z dowolną inną osobą łańcuchem maksymalnie sześciu ludzi. Trzy lata później, w 2000 roku pojawił się w Polsce komunikator Gadu-Gadu i skutecznie zawojował rynek. Rok później został wdrożony pierwszy polski portal społecznościowy Fotka.pl. W 2003 roku w cyberprzestrzeni pojawiły się WordPress, LinkedIn. Rok 2004 był rokiem przełomowym w świecie mediów społecznościowych. Wówczas narodził się król social media – Facebook, który dopiero w roku 2008 miał swoją premierę w języku polskim. W latach 2004–2005 stworzono portale Digg oraz Reddit, które służą dzieleniu się ciekawymi materiałami znalezionymi w Internecie. Rok później Polacy odpowiedzieli na nie, tworząc Wykop.pl. Również w 2005 roku powstał serwis YouTube, który niema sobie po dziś dzień równych w udostępnianiu zasobów wideo. Rok później pojawił się Twitter, a w 2010 r. – Instagram. Kolejnym ważnym wydarzeniem było pojawienie się w 2011 r. Snapchata oraz Google+, który bez powodzenia próbował konkurować z Facebookiem¹, który gdyby był krajem, to byłby trzecim do wielkości populacji na świecie po Chinach i Indiach².

W Polsce ponad 10 mln użytkowników korzysta z mediów społecznościowych. Portal Wirtualnedia.pl przytacza wyniki badań, które pokazują procentowy rozkład wykorzystania portali społecznościowych przez osoby powyżej 18 lat, które w 2014 roku przynajmniej raz w miesiącu korzystały z tych serwisów. Na pierwszym miejscu uplasował się YouTube (92%), w dalszej kolejności znalazł się Facebook (85%), blogi (52%), Tweeter (28%), Instagram (25%) i LinkedIn (25%)³.

---

¹ Blog Firmy Lenovo, *Dzieje mediów społecznościowych*, https://lenovozone.pl/porady/wp-content/uploads/2016/03/LenovoBlogsocial_media.png (dostęp: 2.12.2016 r.).

² B. Koniarek, *Rola mediów społecznościowych na świecie*, <http://newpr.pl/rola-mediow-spoecznosciowych-na-swiecie/> (dostęp: 2.12.2016 r.).

³ Wirtualnedia.pl, *Facebook i YouTube najpopularniejszymi serwisami społecznościowymi w Polsce, hyper social coraz mniej popularne*, <http://www.wirtualnedia.pl/arttykul/facebook-i-youtube-najpopularniejszymi-serwisami-spoecznosciowymi-w-polsce-hyper-social-coraz-mniej-popularne#comments> (dostęp 4.12.2016 r.).

Media społecznościowe w edukacji

Media społecznościowe coraz powszechniej wkraczają w proces edukacji. Badania na ten temat są prowadzone zarówno na polskim, jak i europejskim gruncie.

Jak pokazują polskie analizy przeprowadzone przez firmę Librus, wśród 160 pedagogów, którzy w pracy z uczniami używają komputera, 91% używa mediów społecznościowych, a blisko 83% wykorzystuje je na lekcjach. Największą popularnością wśród nich cieszył się serwis YouTube, z którego prywatnie korzystało 71% nauczycieli, a w procesie edukacji wykorzystywało go ponad połowa z nich (58%). Blisko 62% nauczycieli posiadało konto na Facebooku, a 18% wskazywało jego edukacyjne zastosowanie. 87% za pomocą mediów społecznościowych wyszukiwało informacje, które później wykorzystywało w trakcie lekcji, a prawie połowa z nich (43%) polecała uczniom ciekawe treści na blogach i portalach, które ich zdaniem pomogą rozwinąć zainteresowania i są przydatne w nauce⁴.

Dobre zbadanym obszarem wpływu mediów społecznościowych na proces edukacji jest ich przydatność przy nauce języków obcych. Podstawą sukcesu w nauczaniu języka obcego jest według McBride⁵ zaangażowanie użytkownika w komunikację, jego gotowość do wyrażania siebie oraz do tworzenia i podtrzymywania relacji międzyludzkich. To wszystko można osiągnąć wykorzystując możliwości, jakie dają social media. Ważne jest też tu poczucie zaufania i przynależności, które pojawia się w wirtualnej społeczności. Ułatwia to dzielenie się treściami i pokonywanie zahamowań w publicznym prezentowaniu materiałów, zwłaszcza tworzonych w języku obcym⁶.

Edukacyjny potencjał mediów społecznościowych w nauce języków obcych był punktem wyjścia dla powstania projektu „Języki obce a media społecznościowe – 6 kluczowych dialogów”, w który przez okres 3 lat (2010–2013) zaangażowało się czternaście europejskich instytucji i organizacji, w tym Wyższa Szkoła Lingwistyczna z Częstochowy oraz SWPS z Warszawy. Uczestnikami badania byli wyłącznie studenci szkół wyższych, z których niektórzy nie tylko uczyli się, ale też nauczali języka obcego. Respondenci bardzo pozytywnie reagowali na media społecznościowe, traktując je jako część swojej formalnej i nieformalnej edukacji. Typowe dla nich było współtworzenie zasobów online,

---

⁴ S. Kalinowska (red.), *Media społecznościowe coraz popularniejsze w szkole*, <http://www.edu-news.pl/nowoczesna-edukacja/ict-w-edukacji/2068-media-spoecznościowe-coraz-popularniejsze-w-szkole> (dostęp: 11.12.2016 r.).

⁵ K. McBride, *Social-networking sites in foreign language classes: Opportunities for recreation* [w:] *Next Generation: Social Networking and Online Collaboration in Foreign Language Learning*, red. L. Lomicka & G. Lord, San Marcos, Texas: CALICO, 2009, s. 35–58.

⁶ M. Kurek, S. Maciaszczyk, *Media społecznościowe – let's face them*, <http://jows.pl/content/media-spo%5%82eczno%5%9Bciowe-%E2%80%93-lets-face-them> (dostęp: 12.12.2016 r.).

niektórzy z nich przyznawali, że współtworzą treści w Internecie po to, aby uzyskać informację zwrotną zwłaszcza od ekspertów z określonej dziedziny. Przyznawali, że media społecznościowe mogą być wykorzystywane przez nauczycieli oraz uczniów i tworzyć nowe możliwości w edukacji. Co ważne, niewielu z nich mogło opowiedzieć o doświadczeniu edukacyjnym, w którym media społecznościowe wykorzystywane byłyby w sposób ciekawy i skuteczny zarazem⁷.

Głównymi użytkownikami mediów społecznościowych są osoby młode, należące do tzw. pokolenia digital natives (od dziecka dorastające z nowymi technologiami komputerowymi)⁸. Do grona tych osób niewątpliwie należą współcześni studenci, którzy w cyfrowym świecie wyrastali i jest on dla nich środowiskiem naturalnym. By w sposób interesujący przekazać wiedzę takim słuchaczom, dobrze byłoby, aby nauczyciele, w tym nauczyciele akademicy, poznali świat mediów społecznościowych i tym kanałem również kontaktowali się z uczniami.

W literaturze przedmiotu można odnaleźć analizy dotyczące wykorzystywania mediów społecznościowych przez instytucje edukacyjne. Przykładem są badania Emanuela Kulczyckiego, który wykazał, że szkoły wyższe widzą nie tylko możliwości, ale też konieczność wykorzystywania takich mediów w komunikacji naukowej. Inni badacze analizują blogosferę akademicką oraz zajmują się sylwetką blogera akademickiego, co uwidacznia, że blogują przeważnie mężczyźni, którzy piszą pod własnym nazwiskiem (84%) i mają często stopień doktora (65%)⁹.

Około roku 2008 zaczęły pojawiać się badania wykorzystania social mediów przez samych studentów. Wówczas Facebook był już głównym graczem na rynku tego typu aplikacji oraz pojawiło się szereg mu podobnych, w tym, w ówczesnym czasie bardzo popularna na polskim rynku, Nasza-Klasa. W czerwcu 2010 roku na portalu istniało około 14 milionów aktywnych kont użytkowników, jednakże ocenia się, że 6% kont to konta fikcyjne¹⁰.

Jednym z tego typu badań było, przeprowadzone w 2011 roku na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie oraz w Akademii Górniczo-Hutniczej i na Uniwersytecie Papieskim im. Jana Pawła II, badanie przeprowadzone na grupie 102 studentów. Równocześnie to samo badanie wykonano wśród 100 studentów z całej Polski. Wykazały one, że 58% studentów korzysta z portali społecznościowych, które stanowią dla nich miejsce rozrywki, spotkań ze znajomymi, a przede wszystkim źródło informacji, w tym tej, potrzebnej do nauki. Najpopularniejszymi serwisami były wówczas Facebook, YouTube, Nasza-Klasa i Wikipedia¹¹.

---

⁷ Tamże.

⁸ Tamże.

⁹ B. Stachowiak, *Nauczyciel akademicki a media społecznościowe*, <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/50/id/1024> (dostęp: 15.12.2016 r.).

¹⁰ Wikipedia.pl, *nk.pl*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Nk.pl> (dostęp: 15.12.2016 r.).

¹¹ K. Blak, *Portale społecznościowe jako narzędzie edukacyjne*, http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2011/referaty2011/blak_2.pdf (dostęp: 19.12.2016 r.).

Wydaje się więc, że szerokie możliwości, jakie dają media społecznościowe są powszechnie dostrzegane zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli, ale sposoby ich efektywnego wykorzystania nie są jeszcze dostatecznie poznane, co stanowi tym samym szeroki obszar badawczy.

Badania własne

W roku 2016 roku, w miesiącach styczeń–marzec, przeprowadziłam badania wśród 179 studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego, zarówno na kierunkach ścisłych, jak i humanistycznych, które miały m.in. wykazać, czy media społecznościowe są dla nich szansą czy zagrożeniem, również w procesie edukacji. Wśród badanych więcej było mężczyzn (62,5% – mężczyźni, 37,4% – kobiety). Badanie zostało przeprowadzone w formie ankiety online za pomocą serwisu ankiety.interaktywnie.com.

Uczestnicy badania podkreślali, że portale społecznościowe są dla nich ważne zwłaszcza ze względu na możliwość natychmiastowej komunikacji, ale także ze względu na łatwy dostęp do informacji. Oto jedna z odpowiedzi na pytanie, czym różniłoby się Twoje życie od obecnego, gdyby nie było w nim Internetu: „Moim zdaniem miałabym utrudniony dostęp do informacji, których nie można nabyć wypożyczając książki w bibliotece, ponadto moje zainteresowania są związane z Internetem i portalami społecznościowymi, więc bez dostępu do Internetu nie mogłabym ich rozwijać. Najważniejszą kwestią dla mnie jest to, że mogę utrzymywać stały kontakt z moimi znajomymi oraz rodziną, która mieszka daleko, dzielić się z nimi moimi zainteresowaniami”.

Studenci dostrzegali też zagrożenia płynące z korzystania z mediów społecznościowych, także na poziomie procesu edukacji: „Gdyby nie było Internetu więcej czasu byłoby na poznawanie nowych ludzi w rzeczywistości, a nie tylko na forach, zajmowałabym się czytaniem większej liczby gazet, książek”. Wątek marnotrawienia czasu przed ekranem komputera na przeglądaniu mediów społecznościowych, zamiast na czytaniu literatury lub spotykaniu się z innymi ludźmi w realnym świecie pojawiał się jeszcze wielokrotnie w odpowiedziach studentów. Innym zagrożeniem była dla nich także nie zawsze rzetelna wiedza obecna w sieci i możliwość uzależnienia się od tego typu kanałów komunikacji.

Zakończenie

Jak widać z powyższych analiz, media społecznościowe zajmują coraz bardziej znaczące miejsce zarówno w polskiej, jak i europejskiej szkole i co godne podkreślenia, Polacy nie odbiegają pod względem wykorzystania tego typu środków przekazów od innych mieszkańców Unii Europejskiej. Już w 2011 roku

odsetek Polaków korzystających z serwisów społecznościowych był w Polsce wyższy (43%) niż średnia w tym zakresie w UE (35%)¹². Ważne jest więc, aby wykorzystywać cały potencjał, jaki dają nowoczesne środki komunikacji i pamiętać przy okazji o zagrożeniach, jakie płyną z ich strony. Młodzi ludzie często nie wyobrażają sobie życia bez Facebooka, co widać zwłaszcza przy nauczaniu przedmiotów, które odbywa się w pracowni komputerowej, gdy wykorzystując jedynie chwilę nieuwagi prowadzącego, uczniowie próbują od razu sprawdzić, jakie nowe informacje pojawiły się na interesującym ich profilu na portalu społecznościowym. Rolą nauczyciela jest więc wykorzystanie tego ogromnego potencjału, jakie dają te aplikacje i zaangażowanie uczniów w korzystne dla poszerzenia ich wiedzy działania związane z przebywaniem w sieci.

Bibliografia

- Blak K., *Portale społecznościowe jako narzędzie edukacyjne*, http://www.ktime.up.krakow.pl/symp2011/referaty2011/blak_2.pdf
- Blog Firmy Lenovo, *Dzieje mediów społecznościowych*, https://lenovozone.pl/porady/wp-content/uploads/2016/03/LenovoBlogsocial_media.png
- Internetstats.pl, *Popularność serwisów społecznościowych w Europie*, <http://www.internetstats.pl/index.php/2010/10/popularnosc-serwisow-spolesznosciowych>
- Kalinowska S. (red.), *Media społecznościowe coraz popularniejsze w szkole*, <http://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/ict-w-edukacji/2068-media-spolesznosciowe-coraz-popularniejsze-w-szkole>
- Koniarek B., *Rola mediów społecznościowych na świecie*, <http://newpr.pl/rola-mediow-spolesznosciowych-na-swiecie/>
- Kurek M., Maciaszczyk S., *Media społecznościowe – let's face them*, <http://jows.pl/content/media-spo%C5%82eczno%C5%9Bciowe-%E2%80%93-lets-face-them>
- McBride K., *Social-networking sites in foreign language classes: Opportunities for recreation [w:] e Next Generation: Social Networking and Online Collaboration in Foreign Language Learning*, red. L. Lomicka & G. Lord, San Marcos, Texas: CALICO, 2009.
- Stachowiak B., *Nauczyciel akademicki a media społecznościowe*, <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/50/id/1024-w-europie/>
- Wikipedia.pl, *nk.pl*, <https://pl.wikipedia.org/wiki/Nk.pl>
- Wirtualnedia.pl, *Facebook i YouTube najpopularniejszymi serwisami społecznościowymi w Polsce, hyper social coraz mniej popularne*, <http://www.wirtualnedia.pl/artukul/facebook-i-youtube-najpopularniejszymi-serwisami-spolesznosciowymi-w-polsce-hyper-social-coraz-mniej-popularne#comments>

---

¹² Internetstats.pl, *Popularność serwisów społecznościowych w Europie* <http://www.internetstats.pl/index.php/2010/10/popularnosc-serwisow-spolesznosciowych-w-europie/> (dostęp 19.12.2016 r.).